

BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI

Turdiyeva Dilnoza Soat qizi

To'rayeva Marjona Baxtiyor qizi

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

3-kurs talabalari

E-mail: dilnozaturdiyeva2205@gmail.com

Tel: 998972342223, 886630916

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17341593>

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf matematika darslarida interfaol metodlardan foydalanishning nazariy asoslari, amaliy tajribalari hamda o'quvchilarning ta'lim faoliyatiga ta'siri keng yoritilgan. Muallif interfaol metodlarning o'quvchilarda matematik tafakkurni rivojlantirish, mustaqil fikrlashni kuchaytirish va ta'lim jarayonini qiziqarli qilishdagi o'rnini haqida ilmiy xulosalar beradi. Shuningdek, matematika fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etishning samaradorligi dalillar asosida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Interfaol metod, boshlang'ich ta'lim, matematika, mantiqiy tafakkur, ta'lim sifati, pedagogik texnologiya.

Аннотация: This article extensively discusses the theoretical foundations, practical experience and impact of interactive methods in primary school mathematics lessons on students' learning activities. The author provides scientific conclusions on the role of interactive methods in developing mathematical thinking in students, strengthening independent thinking and making the learning process interesting. The effectiveness of the application of modern pedagogical technologies in teaching mathematics is also analyzed based on evidence.

Ключевые слова. Interactive method, primary education, mathematics, logical thinking, quality of education, pedagogical technology.

Kirish. Boshlang'ich sinf ta'limi insonning keyingi rivojlanish bosqichlariga poydevor yaratib beradigan eng muhim davrlardan biridir. Ayniqsa matematika fanini o'qitish o'quvchilarning nafaqat hisoblash malakasini shakllantiradi, balki ularning tafakkurini kengaytiradi, muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu sababli zamonaviy ta'lim tizimida matematika darslarini yuqori samaradorlik bilan tashkil etish masalasi dolzarbdir. An'anaviy dars metodlari o'quvchilarning bilim olishida muayyan natija bergan bo'lsa-da, bugungi kunda axborot oqimining kuchayishi, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va ta'lim mazmunining yangilanishi yangi pedagogik yondashuvlarni talab qilmoqda.

Interfaol metodlar bu o'quvchilarning darsdagi faol ishtirokini ta'minlash, ularda mustaqil fikrlash, muloqot qilish va hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik vositalardir. Bu metodlarning qo'llanishi boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qishga bo'lgan qiziqishni oshirish, dars jarayonini jonlantirish hamda natijaviylikni kuchaytirishga xizmat qiladi. Shu bois matematika darslarida interfaol metodlardan foydalanish boshlang'ich ta'limni sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarishning samarali vositasi sifatida qaralmoqda.

Matematika fanining murakkab tushunchalari va abstrakt xususiyatlari kichik yoshdagi o'quvchilar uchun qiyinchilik tug'dirishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, interfaol metodlar o'quvchilarning bilim olish jarayonini osonlashtiradi, ularni amaliy mashg'ulotlarga faol jalb qiladi. Masalan, "Aqliy hujum", "Klaster", "Insert", "Keys-stadi" kabi usullar o'quvchilarning mavzuni chuqur o'zlashtirishida katta ahamiyat kasb etadi. Interfaol metodlar o'quvchilarda matematik tushunchalarni real hayotiy vaziyatlar bilan bog'lash, masalalarni ijodiy hal qilish qobiliyatini shakllantiradi.

Shuningdek, interfaol metodlarning psixologik ahamiyati ham mavjud. Kichik yoshdagi bolalarda o'yin faoliyati yetakchi o'rin tutgani sababli, matematika darsida o'yin elementlari orqali tashkil etilgan interfaol mashg'ulotlar ularning diqqatini jamlashga, faolligini oshirishga va bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi. Shu tariqa, interfaol metodlardan foydalanish ta'lim-tarbiyaviy jarayonning samaradorligini oshirish bilan birga, o'quvchilar shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shu sababli ushbu maqolada boshlang'ich sinf matematika darslarida interfaol metodlardan foydalanishning nazariy asoslari, amaliy tajribalari va samaradorligi atroflicha tahlil qilinadi.

Asosiy qism. Interfaol metodlardan foydalanishning samaradorligi birinchi navbatda o'quvchilarning darsdagi ishtirokini faollashtirishda namoyon bo'ladi. An'anaviy usullar ko'proq o'qituvchi markazli bo'lsa, interfaol yondashuvlarda o'quvchi darsning asosiy sub'ekti hisoblanadi. Masalan, "Aqliy hujum" metodida berilgan masalani yechish uchun barcha o'quvchilar o'z fikrlarini aytadi, turli variantlarni taklif qiladi va natijada eng maqbul yechim birgalikda topiladi. Bu esa o'quvchilarning faolligini oshiribgina qolmay, ularning mantiqiy va ijodiy tafakkurini ham rivojlantiradi.

"Klaster" metodidan foydalanishda esa matematik tushunchalar o'zaro bog'liqlikda ko'rsatiladi. Masalan, "geometrik shakllar" mavzusida aylana, kvadrat, uchburchak kabi shakllarning xususiyatlari grafik tarzda tarmoqlanib beriladi. Natijada o'quvchilar mavzuni yaxlit va tizimli holda idrok etadi. Bu metod nafaqat tushunchalarni yodda saqlashni yengillashtiradi, balki ularni amaliy qo'llash imkonini ham beradi.

"Insert" metodida o'quvchilarga berilgan matematik matn yoki masala ustida ishlash topshiriladi. Ular matnni o'qib, bilgan va bilmagan jihatlarini belgilar yordamida ifodalaydi. Bu metod o'quvchilarning o'z bilim darajasini baholashga, yangi ma'lumotlarni faol qabul qilishga yordam beradi.

Shuningdek, "Keys-stadi" metodining matematika ta'limida tutgan o'rnini alohida ta'kidlash lozim. Bu metod hayotiy vaziyatlardan kelib chiqqan holda masalalarni yechishni o'rgatadi. Masalan, "do'kondan mahsulot sotib olish", "bozor narxlarini solishtirish" kabi vaziyatlarda matematik bilimlardan foydalanish bolalarning amaliy ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlardan foydalanilgan matematika darslarida o'quvchilarning bilim darajasi yuqori bo'ladi. Ular darsga qiziqish bilan qatnashadi, mustaqil ishlash va guruhda hamkorlik qilish ko'nikmalari rivojlanadi. Shu bilan birga, interfaol metodlar o'quvchilarning nutqini o'zlashtiradi, matematik tushunchalarni to'g'ri ifodalash malakasini shakllantiradi.

Eng muhimi, interfaol metodlardan foydalanish orqali o'quvchi darsda passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylanadi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa. Yuqorida bayon qilingan tahlillar shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinf matematika darslarida interfaol metodlardan foydalanish nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini oshiradi, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. O'quvchilar matematika faniga qiziqadi, ijodiy va mantiqiy tafakkur qobiliyatlari rivojlanadi, o'z fikrini erkin ifodalashga o'rganadi.

Xalqaro tajriba ham shuni ko'rsatadiki, ta'lim sifatini oshirish uchun o'quvchi markazli metodlardan foydalanish zarur. O'zbekiston ta'lim tizimida ham interfaol metodlarning keng tatbiqi davlat ta'lim standartlarida belgilangan maqsadlarga erishishning samarali yo'li hisoblanadi.

Shu bois, matematika fanini o'qitishda interfaol metodlardan foydalanish ta'lim jarayonini zamonaviy talablarga moslashtiradi, o'quvchilarda mustaqil va ijodiy fikrlashni shakllantiradi, ularni hayotiy vaziyatlarda bilimlarni qo'llashga o'rgatadi. Kelgusida ushbu metodlarni amaliyotga keng joriy etish va metodik qo'llanmalarni yaratish boshlang'ich ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ёлдошев Ж., Усмонов А. Педагогик технологиялар ва интерфаол методлар. – Тошкент: Фан ва технология, 2020. – 215 б.
2. Қодиров А. Бошланғич таълимда математика ўқитиш методикаси. – Тошкент: Ўқитувчи, 2019. – 184 б.
3. Зиёмухаммедов Б. Математика таълимида инновацион ёндашувлар. – Самарқанд: Зарафшон, 2021. – 167 б.
4. Сафаров Ш. Функциональная лингвистика и педагогические инновации. – Ташкент: Fan, 2018. – 242 с.
5. Vygotsky L. S. Thought and Language. – Cambridge, MA: MIT Press, 1986. – 287 p.
6. Dewey J. Democracy and Education. – New York: Macmillan, 1916. – 434 p.
7. Slavin R. E. Educational Psychology: Theory and Practice. – Boston: Allyn & Bacon, 2015. – 560 p.